

Особливу увагу слід приділити удосконаленню змісту освіти з урахуванням нових соціально-економічних реалій суспільства, сучасного рівня науки і техніки. Для активізації розвитку освіти, поліпшення її якості необхідно поступово довести обсяг видатків на освіту за рахунок бюджетних коштів до рівня не менш як 8% ВВП. Також, необхідно перейти до фінансування державного замовлення на підготовку кадрів із вищою освітою, яке має встановлюватися відповідно до потреб держави і приватного сектору у фахівцях певного профілю. Тобто, необхідні державні капіталовкладення у людину за допомогою створення й функціонування стійкої соціальної системи: освіта, наука, охорона здоров'я, культура й відпочинок – на макрорівні.

Список літератури: 1. *І. В. Дунаєв* Людський капітал як індикатор рівня розвитку держави і суспільства // Філософія державного управління. Збірник наукових праць. – 2008. - № 2. – С. 122-130. 2. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій (колективна науково-аналітична монографія) / За ред. *Е. М. Лібанової*. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2006. – 334 с. 3. *Грішнова О. А.* Людський розвиток – К.:КНЕУ, 2006. – 308 с. 4. Інноваційна стратегія українських реформ / *А. С. Гальчинський, В. М. Гесць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко*. - Знання України, 2002. – 336 с.

Подано до редакції 20.05.2009

УДК 658.26:65011

О.М. ПРОСКУРНЯ, к.т.н., доц., НТУ «ХПІ»;

Т.П. КОВАЛЕНКО, к.е.н., керівник планово-економічного відділу ДП «ЛІКВО», Харків;

С.В. НЕМЬОНОВА, студентка НТУ «ХПІ»;

Т.О. КУРИЛО, студентка НТУ «ХПІ»

РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПОСЛУГ НАФТОГАЗОВОЮ КОМПАНІЄЮ

В статті розглянуто пропозиції збільшення економічного потенціалу підприємства нафтогазової промисловості ДП «ЛІКВО».

In article are considered these suggestions of increase of economic potential enterprise oil-gas industry DP «LIKVO».

Ключові слова: видобуток, ресурси, економічний потенціал, прибуток.

Введення

Для надійного забезпечення України природним газом власного видобутку необхідно вирішувати комплекс задач. Зокрема, необхідно вкладати великі кошти у пошуково-розвідувальні роботи, розбурювання та облаштування нових родовищ; продовжувати роботи з розширення ресурсної бази, достатньої для стабілізації і збільшення обсягів видобутку газу; впроваджувати методи по забезпеченню

інтенсифікації видобутку газу і газового конденсату, більш повного вилучення їх із пластів; здійснювати більш глибоку переробку газу і газового конденсату з метою одержання пропан-бутану; а також вводити в експлуатацію свердловини, що раніше не використовувалися [1].

Досягнення максимального рівня забезпечення власними паливно-енергетичними ресурсами є принциповим завданням. Однак, слід зазначити, що такі дії збільшують ризик виникнення відкритих фонтанів, а також вимагають проведення додаткового контролю та профілактики на свердловинах. Для виконання поставленої мети необхідно забезпечити безперебійне та практично бездоганне функціонування таких складних об'єктів, як бурові вишки на свердловинах. Водночас, запровадження на кожному окремому підприємстві відповідної служби не завжди є раціональним. Адже виникнення аварії є не закономірністю, а має вірогідний характер. У зв'язку з цим функціонує аварійно-рятувальна служба ДП «ЛКВО», котра спеціалізується саме на профілактиці та ліквідації такого роду неполадок. Вона є сторонньою організацією, яка надає послуги промислового характеру. Іншими словами, це є відносно новий для сучасної промисловості напрям надання послуг – аутсорсинг [2]. Головними завданнями ДП «ЛКВО» є:

- виконання на договірній основі аварійно-рятувальних робіт, у тому числі ліквідації нафтових і газових фонтанів та усунення їх негативних наслідків;
- проведення на договірній основі на підприємствах Засновника, інших підприємствах, що обслуговуються ДП «ЛКВО», комплексу профілактичних та запобіжних робіт з попередження виникнення аварій, у тому числі відкритих нафтових і газових фонтанів, та із забезпечення газової безпеки.

Постановка завдання

Постійний розвиток науки та поява нових потреб зумовлюють необхідність введення відповідних змін у нафтогазовій промисловості в цілому та діяльності ДП «ЛКВО» зокрема. При чому, такі нововведення повинні враховувати попередній досвід, базуватися на ньому, але втілюватися відповідно до вимог сучасності, беручи до уваги нові тенденції, розробки, технології. На сьогоднішній день діяльність ДП «ЛКВО» включає елементи аутсорсингу, але без відповідного дослідження та вивчення не можна сказати, чи використовує воно всі можливі його переваги. Тому є доцільним та необхідним вивчення зазначених аспектів.

Методологія

Методологія досліджень будується на аналізі документів [4-11] й діяльності підприємства; визначенні недоліків в організації процесу роботи підприємства, запропонуванні пропозицій щодо економічного зростання підприємства з урахуванням висновків аналізу.

Результати досліджень

З розвитком бурових робіт на газ різко збільшилася кількість відкритих газових фонтанів. Відповідно втрати від такого роду аварій за довідковими даними становили, наприклад:

- 1) на свердловині Рудки 120 у 1960р. – $2 \cdot 89 = 178$ млн. куб. м, де 2 – це викид газу (млн. куб. м/добу), 89діб – це час, який було затрачено на ліквідацію фонтану;
- 2) на свердловині Рудки 26 у 1961р. – $1,5 \cdot 80 = 120$ млн. куб. м;
- 3) на свердловині Угерська у 1970р. – $0,3 \cdot 365 = 109,5$ млн. куб. м. [1]

Можна наводити безліч таких прикладів, але вже з цього списку стає очевидним, що втрати природного газу до створення відповідної служби були величезними. Якщо б ці аварії трапилися сьогодні, то у грошовому еквіваленті збитки становили б у першому випадку 178 млн. куб. м пом-ножимо на 130у.од. за 1тис. куб. м це дорівнює 23140тис.у.од., у другому – 15,6 млн. у.од., у третьому – 14235 тис. у.од.. Водночас кожному окремому підприємству, яке має одну чи декілька бурових вишок, досить дорого утримувати спеціальний підрозділ, котрий міг би ліквідувати аварію. Це пов'язано також з тим, що виникнення фонтану має характер вірогідний, до того ж неможливо передбачити, коли саме проявляться недоліки [3,12]. ДП «ЛПКВО» попереджує та ліквідує нафтові та газові фонтанів й функціонує відповідно до принципів аутсорсингу (сама вона виступає аутсорсером). Важливим в економічному розвитку підприємства є визначення вартості робіт та послуг з обслуговування свердловин. Відповідно до додатків договорів, витрати на обслуговування об'єктів визначаються сторонами. Розмір суми залежить від кількості свердловин (а отже і об'єктів обслуговування) у замовника, їхнього стану, від складності робіт, вартості необхідних матеріалів тощо і складає від 200000 до 400000 грн за рік у різних регіонах. З урахуванням особливостей, які характерні для організації та проведення робіт підприємством, пропонуємо визначати розмір суми наступним чином:

$$\Sigma = (A \cdot 3,93 + B \cdot 1,965 + C \cdot 7,86) \cdot D,$$

де А – кількість діючих свердловин у даному регіоні;

В – кількість інших свердловин у даному регіоні;

С – кількість обстежень об'єктів;

Д – чинний розмір мінімальної заробітної плати (400 грн./міс. діючий на 01.01.2007р.;

3,93; 1,965 – коефіцієнти складності обслуговування свердловин;

7,86 – коефіцієнт складності проведення обстежень об'єктів капітального ремонту.

Наведемо приклади розрахунків вартості обслуговування свердловин станом на 2007 рік:

1) для робіт з профілактичного та оперативного обслуговування свердловин «Харківгазвидобування»:

$$\Sigma = (145 \cdot 3,93 + 124 \cdot 1,965 + 66 \cdot 7,86) \cdot 400 = 1332,27 \cdot 400 = 532908,00 \text{ грн,}$$

Вартість обслуговування об'єктів «Харківгазвидобування» на 2007 р. з урахуванням планових накопичень (10%) та ПДВ складає: $532908,00 \cdot 1,1 \cdot 1,2 = 703438,56$ грн. (або $703438,56 / 12 = 58619,88$ грн/міс);

2) для робіт з профілактичного та оперативного обслуговування свердловин «Полтавагазвидобування»:

$$\Sigma = (432 \cdot 3,93 + 636 \cdot 1,965 + 304 \cdot 7,86) \cdot 400 = 5336,94 \cdot 400 = 2134776 \text{ грн,}$$

Вартість обслуговування об'єктів «Полтавагазвидобування» на 2007р. з урахуванням планових накопичень (10%) та ПДВ складає: $2134776 \cdot 1,1 \cdot 1,2 = 2817904,32$ грн. (або $2817904,32 / 12 = 234825,36$ грн/міс);

3) для робіт з профілактичного та оперативного обслуговування свердловин «Шебелинкагазвидобування»:

$$\Sigma = (1105 \cdot 3,93 + 689 \cdot 1,965 + 324 \cdot 7,86) \cdot 400 = 8243,17 \cdot 400 = 3297268 \text{ грн,}$$

Вартість обслуговування об'єктів «Шебелинкагазвидобування» на 2007р. з урахуванням планових накопичень (10%) та ПДВ складає: $3297268 \cdot 1,1 \cdot 1,2 = 4352393,76$ грн. (або $4352393,76 / 12 = 362699,48$ грн/міс);

4) для робіт з профілактичного та оперативного обслуговування свердловин «Львівгазвидобування»:

$$\Sigma = (387 \cdot 3,93 + 610 \cdot 1,965 + 201 \cdot 7,86) \cdot 400 = 4299,42 \cdot 400 = 1719768 \text{ грн,}$$

Вартість обслуговування об'єктів «Львівгазвидобування» на 2007р. з урахуванням планових накопичень (10%) та ПДВ складає: $1719768 \cdot 1,1 \cdot 1,2 = 2270093,76$ грн. (або $2270093,76 / 12 = 189174,48$ грн/міс);

5) для робіт з профілактичного та оперативного обслуговування свердловин «Укрбургаз»:

$$\Sigma = (1228 \cdot 7,86 + 119 \cdot 7,86) \cdot 400 = 10587,42 \cdot 400 = 4234968 \text{ грн,}$$

Вартість обслуговування об'єктів «Полтавагазвидобування» на 2007р. з урахуванням планових накопичень (10%) та ПДВ складає: $4234968 \cdot 1,1 \cdot 1,2 = 5590157,76$ грн. (або $5590157,76 / 12 = 465846,48$ грн/міс);

Якщо скласти ці суми, то ми отримаємо 15733988,16 грн. на рік для обслуговування всіх об'єктів на території України. За даними документів підприємства на сьогоднішній день загальна сума, яку мають заплатити підприємству замовники складає 14982105,48 грн за рік. Варіант, котрий наведено є одна з пропозицій економічного зростання підприємства, й приносить доход у

розмірі 15733988,16 грн/рік. Якщо порівняти такий підсумок з існуючим зараз, то ми отримуємо:

$$15733988,16 / 14982105,48 = 1,05.$$

Тобто, це на 5% більше, ніж те, що організація отримує зараз.

ДП «ЛКВО» надає послуги промислового характеру, при чому, деякі з них виконуються регулярно, а інші досить рідко, як впливає з аналізу виконання виробничої програми. Проаналізувавши калькуляції різних видів послуг, ми побачили, що всюди закладено прибуток у розмірі 10%. На наш погляд, доцільно було б диференціювати розмір прибутку залежно від частоти та складності послуг, що надаються. Так, наприклад, проведення індивідуальних обстежень, обстежень у складі комісії, інструктажів проводиться досить часто та не потребує великих матеріальних затрат, водночас спуск труб у свердловину під тиском, ремонт та заміна окремих частин обладнання тощо проводиться рідше та потребує більших матеріальних витрат, але є плановим. А ліквідація неконтрольованих витоків на свердловинах, а також відкритих нафтових та газових фонтанів відбувається ще рідше, потребує великих матеріальних затрат і виконується не зовсім за алгоритмом, а індивідуально у кожному окремому випадку, і до того ж є незапланованою [12]. Якщо порівняти складність робіт під час проведення ремонту обладнання та під час обстеження, то очевидно, що перше більш складно, ніж останнє. Тому ми пропонуємо врахувати цей аспект при визначенні розміру прибутку. Отже, визначимо 3 групи послуг, що надаються:

- 1) часті та найбільш легкі;
- 2) рідкі та середньої важкості;
- 3) рідкі та важкі.

Для другої групи ми можемо встановити дещо більший відсоток прибутку, ніж той, що є зараз (наприклад, 15%). Причини такого підвищення ми зазначили раніше. Водночас на послуги першої групи ми можемо трохи знизити відсоток та визначити його на рівні 8-9%. Третя група послуг є найбільш трудо- та матеріалоємною, а також потребує індивідуального підходу, через що можна припустити тут прибуток у розмірі 20-30%.

Висновок

1. Запропонована методика визначення вартості робіт та послуг з обслуговування свердловин дає можливість одержання валового прибутку на 5 % більш, чим існує на підприємстві.

2. Перерозподіл розміру прибутку з урахуванням трьох груп послуг, який запропоновано дозволить більш адекватно відобразити ті витрати, котрі несе організація у зв'язку з їх наданням. Якщо послуги першої групи практично не несуть

потенційної шкоди здоров'ю людини, то послуги останньої групи наражають працівників на смертельну небезпеку. Це ще одна з причин, чому ми вважаємо доцільною диференціацію розміру прибутку (від 9 до 30 процентів) залежно від тієї групи, до якої належить послуга. Таке введення не потребує залучення додаткових ресурсів.

3. Пропозиція, яку запропоновано буде виконувати превентивну функцію. Адже якщо належним чином виконувати свої обов'язки працівникам, що зайняті на свердловинах, не порушувати встановлених правил, то ризик виникнення складної аварії знижується. А відповідно й менше вірогідність, що доведеться заплатити більшу суму. Це також буде стимулювати замовників вчасно проводити планові ремонти, хоча за них доведеться заплатити не 10%, як раніше, а більше.

Список літератури: 1. Електронний ресурс: <http://www.ukroil.com.ua>. 2. О.В. Самійленко Аутсорсинг як інструмент підвищення ефективності // Вісник МСУ/Vestnik MSU/, економічні науки, 2006, т. IX, №1. – с. 8 – 12. 3. ВЧ «ЛІКВО» ДК «Укргазвидобування» НАК «Нафтогаз України». – Харків, 2001. – 32с. 4. Баланс ДП «ЛІКВО» за 2006р. 5. Баланс ДП «ЛІКВО» за 2007р. 6. Звіт про фінансовий результат ДП «ЛІКВО» за 2006р. 7. Звіт про фінансовий результат ДП «ЛІКВО» за 2007р. 8. Пояснювальна записка до звіту про фінансовий результат ДП «ЛІКВО» за 2007р. 9. Звіт ДП «ЛІКВО» про профілактичну роботу за 2007р. 10. Інформаційний лист ДП «ЛІКВО» №2-2004 «Ліквідація палаючого газового фонтану на свердловині №111 Куличихінського НГКР ГПУ «Полтавагазвидобування». 11. Інформаційний лист ДП «ЛІКВО» № 3-2004 «Ліквідація неконтрольованого витоку водогазопішаної суміші на свердловині №101 Олишівського підземного сховища газу УМГ «Київтрансгаз» ДК «Укратрансгаз» 12. Вайсберг Г.Л., Римчук Д.В. Фонтанна безпека: Запитання. Відповіді. – Харків, 2002. – 474с.

Подано до редакції 21.05.2009

УДК 339.137.2

Н.Й. НІКІФОРОВА, к.е.н., доц., НТУ «ХП»;

О.А. ДМІТРИЄВА, студентка НТУ «ХП»

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ

Визначено основні фактори конкурентоспроможності підприємства на основі концепції маркетингу. Здійснено оцінку рівня конкурентоспроможності підприємства м'ясопереробної галузі.

Major factors of enterprise competitiveness on the basis of the marketing concept are defined. Level of enterprise competitiveness the enterprise is estimated.

Ключові слова: ринок, конкурентоспроможність, конкурентні переваги

Вступ. Сьогодні промислового підприємству дуже важливо гнучко реагувати на зміну ситуації, швидко адаптуватися та бути готовим до конкурентної боротьби. У сучасних умовах для виробників актуальним є постійне вивчення, дослідження та відстеження стану ринку, який характеризується у більшості випадків переважанням